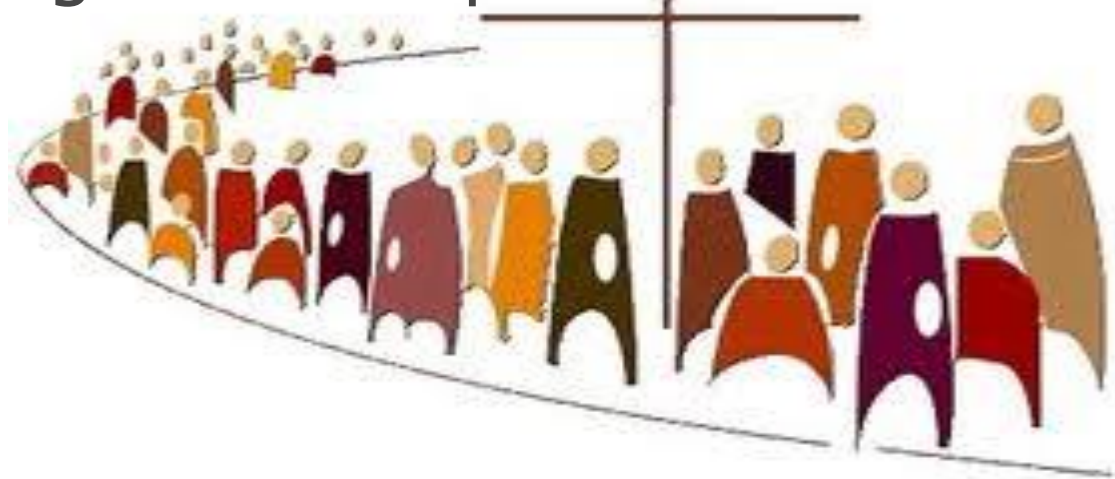

Katecheza XXI. Katechizacja i ewangelizacja

W – 75

09.12.2017 r.

Prowadzący: Bogumiła Rzepnicka

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Zagadnienia:

1. Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety
2. Katecheza wychowaniem w wierze.
3. Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?
4. Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?
5. Katecheza ewangelizacyjna.

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Jak katechizować?

Jak głosić dzisiaj orędzie Ewangelii dzieciom i młodzieży aby czynić to mądrze, przyjemnie i skutecznie?

Jakim być katechetą?

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

KATECHETA TO – wychowawca, nauczyciel wiary, świadek wartości i ideałów chrześcijańskich.

CEL KATECHEZY TO – głoszenie orędzia zbawczego a tym samym doprowadzanie uczniów do Chrystusa.

ZADANIE KATECHETY TO – wprowadzanie dzieci i młodzieży w świat wartości ewangelicznych; pomaganie im w stawaniu się sobą na wzór Chrystusa.

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

„Z powodu tej masowości w szkolnych i przedszkolnych salach siadają obok siebie uczniowie obojętni religijnie, często niepraktykujący, czasem i niewierzący oraz niezbyt liczni, ale obecni w każdej grupie, młodzi zaangażowani chrześcijanie. Całość uzupełnia milcząca i dość obojętna większość, co to ani z Bogiem się nie wadzi, ani mu się przesadnie nie narzuca. Katecheta w takiej grupie jest często skazany jeśli nie na porażkę, to w każdym razie na ciężki kawałek chleba. Uczniowie niepraktykujący i obojętni każdy przejaw wymagań, nie wspominając o kartkówce czy pytaniu na ocenę, traktują jako prześladowanie chrześcijan, a na lekcjach często się nudzą, bo sprawy wiary zwyczajnie ich nie interesują. To z ich środowiska najczęściej odzywają się głosy, że najlepiej byłoby obowiązkowe lekcje religii ze szkoły usunąć. Zaangażowani młodzi katolicy otrzaskani na oazie i wyedukowani w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży, grupie ministranckiej i Bóg wie gdzie jeszcze narzekają z dokładnie odwrotnych powodów. Dla nich wszystko na lekcji jest za łatwe, a katecheta drażni, bo nie różni się specjalnie od nauczyciela biologii czy muzyki, a oni czekają na proroka, który będzie fascynował Bogiem”.

K. Ogiolda, *Religia w szkole. Katecheza dwadzieścia lat później.*

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

**Dlaczego Jezus był skutecznym
Katechetą???**

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Jezus jako Katecheta:

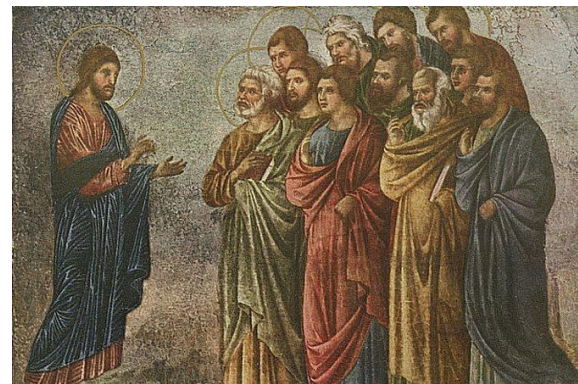
- najpierw **słuchał Boga, swego Ojca**, a potem przekazywał, co usłyszał,
- **często** się modlił,
- nauczał tłumy, ale wyjaśniał wszystko swoim bliskim uczniom,
- nie przekazywał wiadomości, ale **zapraszał do nawrócenia**,
- prowokował, konfrontował, doprowadzał do **pytań zasadniczych**,
- przemawiał do dorosłych, lecz cieszył się przychodzącymi dziećmi,
- **nie narzucał swego autorytetu**, rozmawiał ze wszystkimi,
- brał pod uwagę **różne** potrzeby, problemy, możliwości odbioru słuchaczy,
- udzielał **osobistych** odpowiedzi przekazując prawdy uniwersalne,
- mówił o sprawach **istotnych**: o Królestwie Bożym i o zbawieniu,
- posługiwał się **przykładami, obrazami i porównaniami bliskimi dla słuchaczy**,
- odwoływał się często do **Pisma Świętego** (Starego Testamentu),
- nie zamykał się w **sztynnych** formach (schematach),
- **miał zaufanie** do swoich uczniów, powołał ich do kontynuacji swego dzieła: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uście je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”.

(Mt 28,19-20).

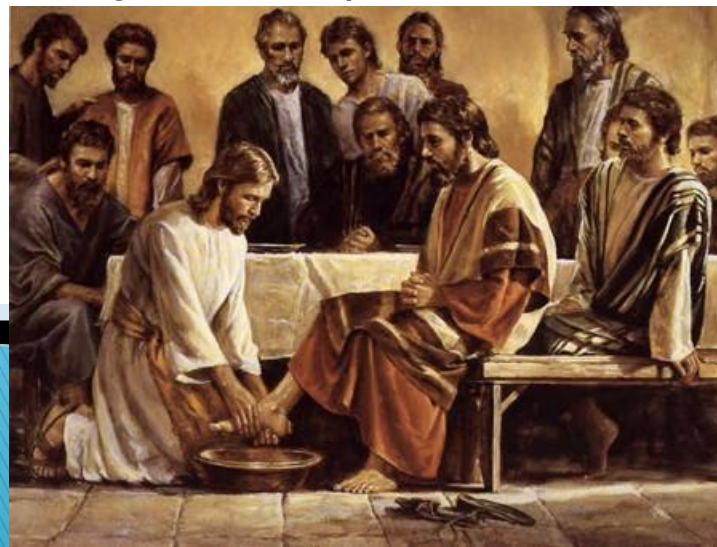
Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Jezus uważnie troszczył się o formację swych uczniów. Był dla nich Nauczycielem i Przyjacielem. Nauczanie przekazał im swym życiem, stymulując do pytań, wyjaśniając w pogłębiony sposób to, co głosił tłumom, wprowadzał ich do modlitwy, wysyłał na praktykę misyjną, obiecał im Ducha Prawdy, który ich umocni.

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Na podstawie Jego słów, znaków i czynów uczniowie doświadczyli w sposób bezpośredni podstawowych elementów „pedagogii Jezusa”: „przyjęcie drugiego, w szczególności ubogiego, małego, grzesznika, jako osoby miłowanej i szukanej przez Boga; szczere głoszenie Królestwa Bożego jako Dobrej Nowiny prawdy i pocieszenia Ojca; styl delikatnej i silnej miłości, która wyzwala od zła i rozwija życie; nagłące zaproszenie do postępowania podtrzymywanego przez wiarę w Boga, przez nadzieję Królestwa i przez miłość bliźniego; wykorzystanie wszystkich bogactw komunikacji międzyosobowej, jak słowo, milczenie, metafora, obraz, przykład, wiele różnych znaków, jakie czynili biblijni prorocy. Zapraszając uczniów, aby szli za Nim do końca i nie patrząc wstecz, Chrystus powierza im swoją pedagogię wiary jako pełne dzielenie się swoją sprawą i swoim przeznaczeniem” (por. DOK 137, 140).

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Ogromną rolę we wzajemnym oddziaływaniu ludzi na siebie, a takim bez wątpienia jest proces katechetyczny, ma do odegrania osobowość ludzi biorących w nim udział. Skuteczność realizacji celów zależy więc od dobrej relacji uczniów i katechety, na co osobowość tego ostatniego ma duży wpływ. Bez wątpienia wpływ ma nie tylko sama osobowość, ale i sposób jej postrzegania przez uczniów oraz oczekiwania, jakie stawiają uczniowie.

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Wyniki badań nad osobowością katechety

Badania przeprowadzono w 2005 r. w Liceum Ogólnokształcącym w dziesięcioletnim mieście we wschodniej Polsce, a ściślej biorąc na Podlasiu. Objęto nimi klasy I i III w sumie 104 osoby, w przeważającej części to dziewczęta.

W ankiecie zaproponowano ocenę osobowości katechety w czterech płaszczyznach, tj. **płaszczyźnie ludzkiej, pedagogicznej, wychowawczej i płaszczyźnie wiary, prosząc o wymienienie najważniejszych cech.**

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Gdy chodzi o cechy ogólnoludzkie u katechety najbardziej pożądanymi okazały się:

- Umiejętność nawiązywania kontaktu
- Samokrytycyzm
- Sumienność i obowiązkowość
- Poczucie humoru
- Wrażliwość i wyrozumiałość
- Naturalne zachowanie
- Własne zdanie
- Szacunek do innych
- Konsekwencja
- Bezpośredniość

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Określając go jako pedagoga wyróżniono następujące cechy:

- Interesujące prowadzenie lekcji
- Przekonanie do tego co mówi
- Nawiązywanie do życia
- Uczy mieć własne zdanie
- Wymagający
- Nie wywołuje lęku
- Jasność i przystępność nauczania
- Podejmowanie interesujących tematów
- Duża wiedza
- Bezpośredniość

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Katecheta jako wychowawca powinien posiadać według uczniów następujące cechy:

- Jest przyjacielski
- Lubi swoich uczniów
- Jest autorytetem
- Ma dobre podejście
- Stara się zrozumieć uczniów
- Mają do niego zaufanie
- Jest zainteresowany problemami uczniów
- Szanuje każdego
- Potrafi pochwalić i zganić
- Uzasadnia swoje zdanie

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Jako człowiek wiary powinien posiadać następujące cechy:

- Życie zgodne z wiarą
- Znajomość prawd wiary
- Dzielenie się swoją wiarą
- Zdolność do poświęceń
- Kierowanie się miłością
- Wrażliwość na cierpienie
- Człowiek modlitwy
- Szacunek do niewierzących
- Zainteresowanie wiarą uczniów
- Pobożność

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Nauczyciele religii są nie tylko wychowawcami, ale w środowisku szkolnym, także poza lekcjami, naturalnymi ekspertami w sprawach wiary. Tak jak przychodzi się do polonisty zapytać o pisownię nie z czasownikami, tak u katechety szuka się pomocy przy wątpliwościach dotyczących teologii czy etyki chrześcijańskiej.

K. Ogiolda, Religia w szkole. Katecheza dwadzieścia lat później.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

[...] są chyba najbardziej krytykowaną grupą wśród pedagogów. Za nudne lekcje, za nadmiar wymagań albo za ich brak, za opowiadanie przez pół roku o misjach na Madagaskarze, za przepytywanie ze znajomości modlitw i za tysiąc innych rzeczy. Przyczyn tego zjawiska jest co najmniej kilka. Pewien, zresztą nieduży procent katechetów naprawdę minął się z powołaniem. Nie mają oni pomysłu na lekcje, a często i słabo dają świadectwo o swojej wierze. I to właśnie oni pracują na negatywną opinię swego środowiska. Zdecydowana większość katechetów wcale nie pracuje gorzej niż ich koledzy uczący biologii, fizyki czy chemii. Ale - po pierwsze - od nich wymaga się więcej (reprezentują przecież Kościół), po drugie - krytykuje się ich dotkliwiej (nierzadko z tego samego powodu).

K. Ogiolda, *Religia w szkole. Katecheza dwadzieścia lat później.*

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Badania, przeprowadzone w 2016 roku wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych ukazują przyczyny takiego podejścia uczniów do katechizacji:

1. Treści programowe nauczania religii, szczególnie ich pogodzenie z kompetencją i potrzebami odbiorców,
2. Przygotowanie merytoryczne i pedagogiczne katechetów, szczególnie ich umiejętność **komunikowania się** z odbiorcą: w nauczaniu stosowane są tylko metody podające (wykład), brak metod aktywizujących,
3. Niewystarczająca świadomość społeczna Kościoła i religii jako kontekstu przekazu religijnego.

Osobowościowe uwarunkowania pracy katechety

Zaprezentowane powyżej problemy dotyczą jednego z najważniejszych aspektów życia społecznego – **komunikacji**. Lekcja religii jest zdarzeniem komunikacyjnym, które rządzi się prawami uniwersalnymi oraz zasadami szczególnymi, przypisanymi temu zdarzeniu. Do praw uniwersalnych zaliczamy strukturę zdarzenia, czyli sytuację nadawczo-odbiorczą. W lekcji religii uczestniczą, jak w każdym standardowym przekazie, nadawca oraz odbiorca. Przekazowi informacji towarzyszy określony kontekst, przekaz ma charakter polisemiotyczny (wykorzystuje różne typy znaków); ważnym elementem komunikatu jest **zbudowanie prawidłowych relacji między nadawcą a odbiorcą**. W przypadku lekcji religii oznacza to, że katecheta na wstępie nawiązuje kontakt z uczniem, dobiera adekwatny kod, który powinien być zgodny z szeroko rozumianym kontekstem przekazu, na koniec redaguje i przesyła komunikat zgodny z kompetencją odbiorczą ucznia.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Katecheza wychowaniem w wierze

Rola katechety polega na „wprowadzeniu młodych do dojrzałej wiary”. Jednym ze sposobów realizacji tego zadania jest wzmacnianie w uczniach świadomości indywidualnej godności. Pomagać młodym w odkrywaniu samych siebie, swoich talentów, wzmacniać wiarę w siebie, w zdolność do doskonalenia się, pomagać w tropieniu dobra i zła w samym sobie, w zdolność do doskonalenia się, budzić wiarę w zwycięstwo dobra nad złem, wskazywać na odpowiedzialność samego siebie. A jednocześnie uczyć, że Bóg jest dobry i miłosierny, że żyjemy w Jego przestrzeni, że On nas kocha takich, jakimi jesteśmy, ale On nas wzywa byśmy tworzyli dobro w świecie.

Katecheza wychowaniem w wierze

Lekcja katechezy powinna być głębokim przeżyciem religii i autentycznym spotkaniem z Bogiem. Dziecko wychodząc z lekcji katechezy powinno być przekonane, że człowiek, który mówi o Bogu jest pewno człowiekiem dobrym, że nie potrzeba się go bać, że jest kimś, przed kim można wyjawiać swoje troski, że znajdzie słowo pociechy, że można przy nim odetchnąć od napięć, jakie niesie szkoła. Katecheta powinien nie tylko uczyć, mówić, przekonywać, lecz także pokazać na własnym przykładzie wartości chrześcijaństwa, wtedy pociągnie do wiary, do Boga i Kościoła.

Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?

Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?

Zanim zaczniemy mówić im o Bogu, lepiej w początkowej fazie skoncentrować uwagę uczniów na wymiarze humanistycznym ludzkiego bytowania. Katecheta ma otwierać ewangelizowanych uczniów, zwłaszcza obojętnych religijnie lub deklarujących ateizm na świat Bożej transcendencji. Dobrą formą w procesie przywracania młodzieży Bogu wydaje się antropologiczne ukierunkowanie szkolnej lekcji religii. Na etapie nauki religii chodzi bowiem o interpretację ludzkiej rzeczywistości w świetle Bożego Objawienia.

Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?

„Człowiek jest sam – to znaczy: poprzez swoje człowieczeństwo przez to, kim jest, jest zarazem ukonstytuowany w jedynej i niepowtarzalnej relacji do samego Boga”

(MN 23)

Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?

„Człowiek jest sam, jest bowiem «inny» w stosunku do widzialnego świata, do świata istot żyjących”. Samotność jest dla nas stanem naturalnym. Wynika to, stąd, że jesteśmy inni od całości stworzenia. Świat, który nas otacza, nie jest w stanie nas nasycić. Gdyby nawet udało nam się osiąść wszystkie dobra tego świata, to i tak nasze serce potrzebowałoby czegoś więcej: w pewnym sensie **nie jesteśmy z tego świata**. Doświadczając samotności, każdy z nas dostrzega i uświadamia sobie, że jest inny niż cały świat stworzony.

Co robić z uczniami niewierzącymi na katechezie?

Co można im pokazać:

<https://www.youtube.com/watch?v=Agzaso-tU>

<https://www.youtube.com/watch?v=StKkKhBgAGQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=LiyjUmH8jE0>

<https://www.youtube.com/watch?v=jvl2vfBqirE>

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?

„Najtrudniejsze jest ukazanie obiektywnych wartości. Dzisiaj młodzi ludzie ulegają przekonaniu, że ich indywidualizm czyni ich prezesami własnego życia. Oni sami chcą określać wartości, które są w życiu ważne. Trudno jest zatem ukazywać obiektywne wartości i przekonywać o ich istnieniu... ”

Andrzej, katecheta w jednym z krakowskich liceów

Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?

Trudność z akceptacją nauczania Kościoła pojawia się gdy mówimy o...

Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?

AKCEPTACJA MAGISTERIUM KOŚCIOŁA

„Respondentami byli ludzie młodzi żyjący sprawami Kościoła. Należałoby zatem przypuszczać, że nauczanie Kościoła jest im w większości znane i akceptowane. Jednak coraz częściej młode pokolenie daje znać, że nie wszystko z nauczania Kościoła rozumie i nie wszystko akceptuje. Dlatego zostali oni zapytani: „Co z nauczania Kościoła jest ci najtrudniej zaakceptować?”.

Odpowiedzi nie budzą wielkiego niepokoju. Ogólnie rzecz ujmując, młodzi ludzie akceptują naukę Kościoła poza pewnymi wyjątkami.

14 proc. młodzieży ma kłopoty z akceptacją nauczania Kościoła w zakresie moralności seksualnej. Ten problem nie jest nowy. Zawsze budził wiele wątpliwości nie tylko wśród młodzieży. Niemniej te 14 proc. respondentów daje czytelny znak, że jest to kwestia trudna. Jak wydaje się, problemem nie jest stosunek Kościoła do in vitro – tylko 3 proc. młodzieży nie akceptuje nauki na ten temat.

Jednej dziesiątej badanych trudno jest zaakceptować nauczanie Kościoła dotyczące miłości nieprzyjaciół.

Dość spora grupa badanych nie rozumie nauczania Kościoła dotyczącego sytuacji osób rozwiedzionych – 7 proc.

Pozostałe kwestie, które nie znajdują akceptacji u młodzieży, to dogmaty wiary, posłuszeństwo w Kościele, brak merytorycznej dyskusji, moralizowanie itp.”

Ks. Krzysztof Pawlina, *Kościół w życiu młodzieży*

Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?

Szukamy rozwiązań...

Jak prowadzić lekcje, gdy uczniowie nie akceptują nauczania Kościoła?

„Katecheza działa na rzecz tożsamości ludzkiego doświadczenia między Jezusem Nauczycielem i uczniem oraz uczy myśleć jak On, działać jak On, kochać jak On”.

DOK, 116

Katecheza ewangelizacyjna

Ważnym wyzwaniem dla katechety jest umiejętność prowadzenia katechezy ewangelizacyjnej. Ewangelizacja ma poprzedzać katechezę, ma towarzyszyć katechezie, katecheza jest częścią ewangelizacji.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

KERYGMA

- Pierwsze głoszenie Dobrej Nowiny

KATECHEZA

- Stopniowe nauczanie prawd wiary

MISTAGOGIA

- Wprowadzenie w misterium Chrystusa, pogłębianie go i ścisłe łączenie z życiem wspólnoty chrześcijańskiej (diakonia).

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

Głoszenie Ewangelii wynika z radości **spotkania z Chrystusem** i z tego, że w Nim znalazło się skałę, na której można budować swoje istnienie.

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

- Ewangelizować oznacza nieść innym Dobrą Nowinę o zbawieniu, a tą Dobrą Nowiną jest osoba: Jezus Chrystus. Ewangelizacja rozpoczyna się zawsze od spotkania z Jezusem.
- Ewangelizacja nie jest naszą inicjatywą i nie zależy przede wszystkim od naszych zdolności, lecz jest ufną i posłuszną odpowiedzią na wezwanie Boga, dlatego opiera się nie na naszych siłach, ale na Jego mocy.

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

„...Kerygma zwraca się do człowieka jako osoby i ma na uwadze **całego człowieka**. Chce uzyskać odpowiedź nie tylko umysłu, który mówi: tak jestem przekonany, to jest prawda, lecz odpowiedź osoby: wierzę !!!...”

Ks. Franciszek Blachnicki „Sympatycy czy Chrześcijanie”

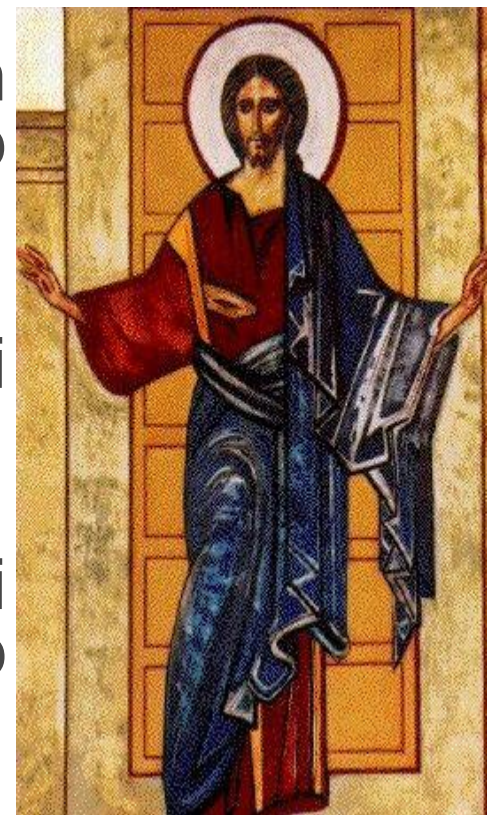
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

KERYGMAT APOSTOŁÓW: JEZUS:

- Zbawiciel – wybawia nas z naszych grzechów. Poza Nim nie ma innego sposobu zbawienia.
- Pan – ma wszelką władzę w niebie i na ziemi; zwycięża szatana i śmierć.
- Mesjasz – pełen Ducha Świętego i udziela Go tym, którzy w Niego wierzą

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

- W ewangelizacji chodzi (...) o doprowadzenie do egzystencjalnego spotkania z rzeczywistością, czyli z żywą osobą Chrystusa Zbawiciela”.

ks. F. Blachnicki

- „Głoszenie Ewangelii nie jest przekonywaniem, ale daniem świadectwa o rzeczywistości, która już **JEST**”.

ks. F. Blachnicki

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

Ewangelizacja jest głoszeniem Życia, ponieważ jest następstwem poznania prawdziwego Życia – Jezusa Chrystusa, którego uczyniłem swoim życiem.

Ewangelizacja to styl życia.

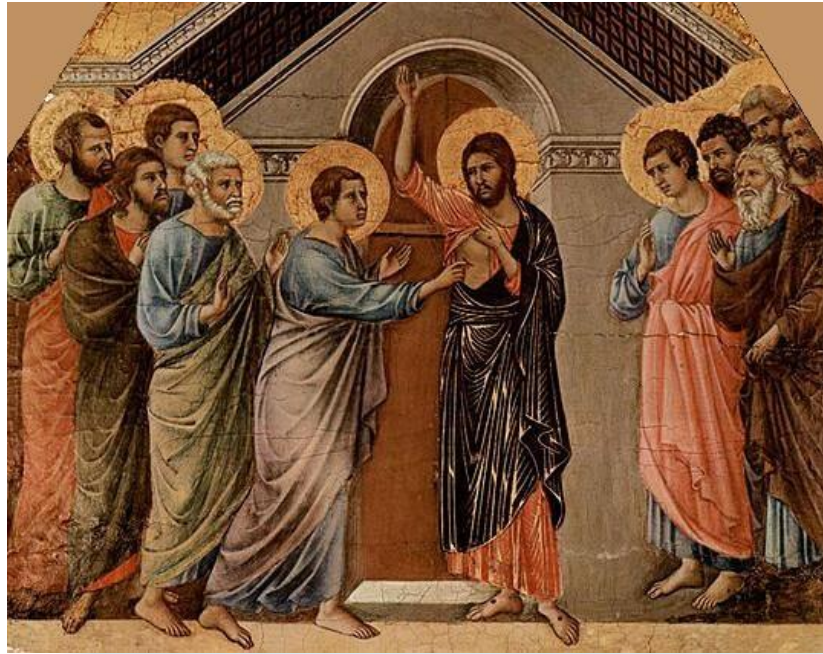
Na czym ten styl życia polega? Jak wygląda? Głosić Chrystusa może ten, **w kim On ŻYJE.**

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

Po co ewangelizować?

„Bo my nie możemy nie mówić tego, **cośmy**
widzieli i słyszeli”

Dz 4, 20

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

„Obowiązek ewangelizacji należy uważać za łaskę i **właściwe** powołanie Kościoła; wyraża on najprawdziwszą jego **właściwość**; **Kościół jest dla ewangelizacji.**”

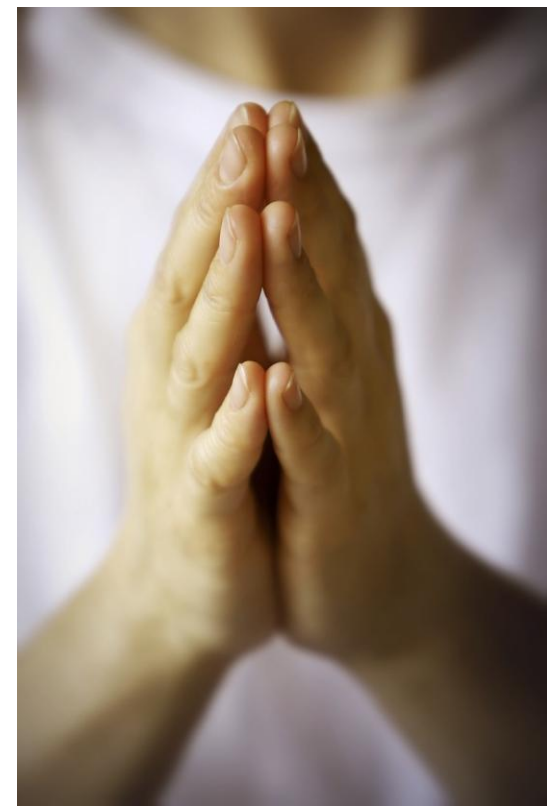
Paweł VI, EN 3

Ewangelizacja – O co w tym chodzi?

Bez znajomości Biblii i katechizmu trudno przeczytać, a zwłaszcza zrozumieć nie tylko mistycznego Słowackiego, ale i religijnie obojętnego Alberta Camusa. Nie zwalnia to katechetów - księży i świeckich - od starannego przygotowania do lekcji, mówienia o Bogu zrozumiałym językiem, szukania sposobów na dotarcie z prawdą o zmartwychwstaniu także do tych, co wierzą w reinkarnację. Słowem - od solidnej roboty, która nie myli chwały Bożej z chałą Bożą.

Nauczycielu dobry, obdarz mnie Twoim Duchem, racz wysłuchać prośby (...) O serce wielkie jak morza otchłanie – proszę Cię Panie O jednakowe uczniów miłowanie – proszę Cię Panie O jasne w prawdzie wiedzy podawanie – proszę Cię Panie O dobre słowo, co nigdy nie kłamie – proszę Cię Panie O uśmiech, co rodzi zaufanie – proszę Cię Panie O cierpliwości anielskiej zesłanie – proszę Cię Panie Nauczycielu dobry, Mistrzu mój i Boże, niech mą pracę z dziećmi Twa łaska wspomůže. Amen.

Literatura:

1. J. Mastalski, *Zasady edukacyjne w katechezie.*
2. Z. Marek, *Wychowywać do wiary*, Kraków 2015.
3. Z. Marek, *Zbawcze orędzie w posłudze katechetycznej*, w: (red.) A. Hajduk, *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium ogólnego o katechizacji*, Kraków 1999.ski
4. A. Offmański, *Katecheza jako ewangelizacja. Ewangelizacyjna funkcja katechezy*, *Horyzonty wiary* 3/1996